

I min ungdom

I året 1817 kom Carl Johan Møller til Gibostad fra Tyskland. Han var ikke snauere enn at han kjøpte hele stedet av Trondenes kirke, som eide store deler av Senja på den tiden.

Fra 1818 til 1854 var Carl Johan Møller lensmann i Lenvik og drev jektebruk på Bergensfart, et omfattende jordbruk, og han var i det hele en driftig herre.—

Carl Johan Møllers sønnesønns sønn, Fridtjof Møller, lever og virker på Gibostad idag og han har et inngående kjennskap til stedet og dets fortid.

Jeg oppsøkte ham og ba om karakteristiske glimt fra hans barndom og ungdom.

— Da jeg var barn og ungdom var det liv og virksomhet på Gibostad. Før og etter Lofotfisket var det fullt av fembøringer, ottringer, sjekter og mindre båter på vågen. Handelen gikk livlig nede på bua til Evertsen & Gotås, på lørdagskveldene spilte violin og trekkspill opp til dans i den store salen til Gisund Sparebank og det kunne bli den årle morgen før de siste tonene klang.

Men det vi så frem til med størst forventning som barn var svenskesamenes årvisse ankomst. De kom fra Karesuandotraktene og hadde sommarbeitene sine på Senja. 15. – 16. eller 17. mai — senest den 19. på grunn av kalvingen — kunne vi se de første raidene på Bjorelvnessiden.

Det var den styrtrike Knut Persson Nutt, Henrik Pilto med bare noen få rein, Henrik Baldo, Ole Tommesen og alle de andre. Under 20 familier var det sjelden. Etter Kløvraiden kom reinflokkene som en grå elv. 5000 dyr kunne det være mellom den første lederreinen og bakerste etternøler.

All reinen ble drevet ut på Holmen og derfra over sundet. Det var liv. — Vi ungene løp tummelumske omkring i alt ståket og traff igjen våre lekekammerater fra forrige sommer blant sameungdommene. De var gjensynsglede over hele linjen, selv om sameungene var mer sky og tilbakeholdende enn hva vi var.

Jeg brukte være sammen med Heika som var 10—12 år da jeg var 8—9. Han var svært flink til å slå ball og var i alle deler en god lekekamerat. Vi for ofte til Hannes-vatnet på fisketur.

Samene snakket sitt språk seg imellom, men alle kunne norsk like godt som oss.

Sommertiden var ikke bare lek og moro hverken for oss eller samebarna. Det fulgte nesten bestandig med ei lærerinne i flytteflokkene, og hun skolte i den faste sameleiren som lå på Reinmyra hele sommeren.

Reinen beitet over hele Senja og hver familie hadde sine områder, men på høsten ble all reinen samlet på Reinmyra bak Gibostad. Der ble det slaktet i stor stil og mange tunge dalere fant vegen til samenes skinnpunger. Byttehandel var også vanlig. I det hele hadde svenskesamene stor betydning for økonomien på Gibostad i den tiden. Etter det jeg har hørt og etter det jeg kan huske var det aldri usemje mellom de fastboende og samene, men bøndene var raske til å få skadetakst og erstatning hvis reinflokkene kom inn på dyrket mark.

Denne erstatningen ble gitt av den svenske stat.

Blant samene var de mangt og meget som kunne virke underlig og fremmedartet for oss, men vi godtok at de hadde en annen kultur og de godtok vår.

Det var ikke uvanlig at Læstadianerpredikanter kom til sameleirene og holdt oppbyggeser. Denne form for kristendom hadde ingen utbredelse blant de fastboende.

På høsten på den tiden vi tok opp potetene, omkring 15. september, brøt samene opp fra Reinmyra og kløvraidene ble lastet opp på Holmen.

I uthuset til far hadde forresten flere samefamilier depot av effekter og utstyr som de bare brukte om sommeren.

Kvinner og barn i flytteflokkene reiste vanligvis med båt til Målsnes, dro med hesteskys til Rostad og gikk derfra over fjellet til Karesuando.

— I 1920 ble reinbetekonvensjonen med Sverige revidert og det ble slutt med at samene fra Karesuando hadde sommerbeiter på Senja. Siden da har jeg heller ikke sett Heika.

— Fridtjof Møller har ellers mangt og meget å fortelle fra det gamle Gibostad. Men det får bli en annen historie.

